

Als ik nu nog even voor mijzelf mag spreken:
ook ik heb twee Mozesmomenten gehad in mijn leven.
Als kind was ik gek op pyramides, ik keek er graag naar.
Hij in het echt, ik in mooie fotoboeken. En ik wilde hiërogliefen leren.
Dat was Mozes-overeenkomst nummer 1.
Nummer 2 is dat ik ook desillusie heb gekend.
Ik werd geboren in een optimistisch jaar: de Muur viel.
De Sovjet-Unie zou later vallen.
De computer werd uitgevonden en alle mensen zouden elkaar gaan vinden.

Toen stortten er torens in, in 2001.
Kreeg je politieke en terroristische aanslagen, in alle jaren daarna.
Kregen we een kredietcrisis, vanaf 2008.
Daar viel het optimisme een beetje om,
zoals Mozes en de Boeddha hun paleis verlieten
en schrokken van hoe kwetsbaar we eigenlijk zijn.

Ze komen naar Jezus toe, in de Bijbel, en ze vertellen hem over
Pilatus, hun gouverneur, die zijn onderdanen onteerd heeft,
op gruwelijke wijze terechtgesteld.
Ja, zegt Jezus.
En er is ook laatst een toren omgevallen,
bovenop een groepje mensen. Allemaal dood.

Ja, zeg ik nu, en ergens in een tram in Utrecht begon er een
als een dwaas te schieten en lieten onschuldige mensen het leven.

Waren die mensen minder onschuldig dan de rest? Vraagt Jezus.
Dat Pilatus ze vernedert, dat de toren op hun hoofd valt,
dat de kogel in de tram hun lijf raakte?
Natuurlijk niet. Zegt hij. Natuurlijk niet.

Je gaat de kranten openslaan en je vindt de schuldvragen overal.
Politici willen dat andere politici aftreden.
Het ligt aan de moslims, aan de Romeinen, aan de grensmuren,
aan het ontbreken daarvan, aan de te strakke teugels,
aan het gebrek aan orde en gezag.
Het ligt aan onze beveiliging, het ligt aan de angst in onze maatschappij,
het ligt aan de slechte constructie van die toren,
het ligt aan de zwakke psyche van Pilatus of van de tramschutter.
Schuld, schuld, schuld.

Jezus tackelt die vraag. Dat is waarom hij ingaat op dit verhaal.
Hij heeft geen zin in dat eeuwige, oeverloze, verslavende, polariserende schuldspel.

Misschien hadden deze slachtoffers wel geen pech, zegt Jezus.
Maar misschien hebben wij, de overlevenden, wel geluk.

Zolang de mensheid zich niet bekeert
zullen we elkaar tot slaven blijven maken.
Kopen we hier spullen die onder erbarmelijke omstandigheden werden gemaakt
door hedendaagse knechten in landen waar wij nooit komen.
Vallen we elkaars landen binnen om de grondstoffen,
om ons eigen beleid aan hun politiek op te dringen,
of gewoon om onze spierballen te laten zien.
Als het zo moet gaan, zeggen de slachtoffers soms stilletjes bij zichzelf,
was het misschien beter geweest dat er geen mensen bestonden.

Zolang de mensheid zich niet bekeert
zullen we torens proberen te maken die te hoogmoedig zijn,
als de pyramiden van de farao, als de toren van Babel,
die te ver tot in de hemel reiken en vanaf hun grote hoogte
te lange en te koude schaduwen werpen op het gewone volk beneden.
Als het zo moet gaan, zou je kunnen denken,
met zoveel harteloze hoogmoed en trots en onderdrukking,
is het misschien beter voor de aarde als er geen mensen wonen.

Zolang de mensheid zich niet bekeert
zullen we de aarde zodanig opmaken en uitputten
dat we drie extra planeten nodig hebben.
Dat er honger komt en overstromingen, zeggen de klimaatwetenschappers.
Het was voor de aarde, zeggen ze, misschien wel beter
dat er geen mensen meer woonden.

Dat is wat Jezus zegt, als hij hoort van het nieuws over de slachtoffers van Pilatus
en als hij begint over de slachtoffers van de ingestorte toren van Siloam.
Zolang de mensheid zich niet bekeert lopen we allemaal blijvend het risico
dat dit soort dingen gebeurt. We zullen allemaal net zo sterven,
spreekt hij niet zonder gevoel voor dramatiek.

Want de mensheid is vaak als een vruchteloze boom. De aarde kan wel beter gebruikt
worden, zeggen de cynici. Zeggen de schutters. Zeggen de hyperrechtvaardigen. De
bijl erin en we beginnen iets heel nieuws, zeggen de populistten. Kappen met die
boom, alles kapot, de mensheid verdient het niet. Maar dan introduceert Jezus een
wijngaardenier, iemand die dag in dag uit betrokken is bij die tuin, bij die boom, en
ondanks zichzelf, ondanks het uitblijven van vruchten een gevoel van grote liefde
heeft voor die boom. En pleit bij God, pleit bij de rechter, de eigenaar, de jury.

‘Ah toe, laat hem nog één jaar.’

En zo worden we herinnerd aan de naam van God die door je mond vliegt, klinkerloze zachte medeklinkers. Ongrijpbaar, kwetsbaar en zacht.

En zo worden we herinnerd aan het feit dat die naam zich verbonden heeft aan een slavengroepje dat net zo goed had kunnen wegwijnen.

Aan een nukkige profeet die niet goed kon spreken.

Aan een opstandig volk dat niet eens bevrijd wilde worden.

‘Die vijgenboom moet blijven staan’, besluit God dan.

‘Zoals de braamstruik die in brand stond, die net zo goed had kunnen verteren, wegfikken, verdwijnen. Maar het niet deed omdat ik hem beschermdde.

Zo moet ook de mens, volgens het calvinisme geneigd tot alle kwaad, volgens de krantenberichten eigenlijk ook wel,

zo moet ook de mens niet door vuur verteerd worden.

Niet door de genadeloze bijl van de goede economie, van de realistische econoom, van de pragmatische landeigenaar omgehouden worden.

De vlam moet blijven branden, maar voor licht en warmte.

De boom moet blijven staan, want die vruchten kúnnen nog komen.

De mensen mogen leven, moeten leven,

en de tijd krijgen en tijden krijgen en nog eens een tijdje krijgen

om samen eindelijk ten langen leste ternauwernood te gaan leren

wat dat nou is: een leven in geloof en hoop en liefde.

Amen.

Alain Verheij

Kortenhoef, 24 maart 2019